

sensibilizeze pe om, să-l determine să aleagă rațional, adică conștient, prioritățile vieții în sensul extins al noțiunii. La moment ne confruntăm cu consecințele alegerii egoiste a ființei superioare, care și-a însușit posibilitățile, dar are restanțe la capitolul – responsabilități. Ultimele două decenii în analiza responsabilității înscriu realizări considerabile [7]. Este important ca aceste lucrări fundamentale să fie citite cu atenție, să contribuie la înțelegerea că omenirea nu mai are timp pentru meditații abstracte, că actuală și semnificativă devine alegerea rațională a lui „A Fi” și respectiv acceptarea și respectarea strictă a condițiilor acesteia.

Bibliografie

1. Гуссерль Э. *Кризис европейских наук и трансцендентальная феноменология* // Вопросы философии, 1992, №7.
2. Roșca Ludmila. *Supraviețuirea, moralitatea și potențialul personalității umane: analiză teoretico-metodologică*, Monografie. – Chișinău: CEP UASM, 2007. - 330 p.
3. Ralea Mihai. *Explicarea omului*. Scrieri. Vol.1. – București: Ed.Minerva, 1972. – 275 p.
4. Există mai multe interpretări ale acestui aspect al vieții umane. Trecerea de la epoca preistorică la societatea organizată sub aspect politico-administrativ, de exemplu este analizată de reprezentanții teoriei contractului social: J.Locke, T.Hobbes, H.Grotius, Montesquieu ș.a. În filosofia românească contemporană acestui subiect îi consacră un studiu monografic Lucian Blaga. Este vorba despre lucrarea „Ființa istorică” etc.
5. Каган М.С. *Вновь о сущности человека* // Отчуждение человека в перспективе глобализации мира. Сборник статей. Выпуск 1. Под ред. Б. В. Маркова. - Санкт – Петербург: Изд. «Петрополис», 2001. – 352 p.
6. Teodor N.Țârdea, *Bioetica socială în raport cu etica biologică: analiză metodologică și teoretico-comparativă/ Strategia supraviețuirii din perspectiva bioeticii, filosofiei și medicinei*. Culegere de articole științifice. Vol.2, sub redacția dr.hab.în filos., prof.univ. Teodor N.Țârdea. – Chișinău: Print-Caro, 2012. - 232 p.
7. Канке М.А. *Этика ответственности. Теория морали будущего*, - Москва: Логос, 2003. – 400 p.

MEMORIA SOCIALĂ ȘI INFORMAȚIA SOCIALĂ– SURSE FUNDAMENTALE ÎN STRATEGIA DE ASIGURARE A SECURITĂȚII UMANE:ASPECTE TEORETICO-METODOLOGICE

Alina Rotari

Catedra Filosofie și Bioetică, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Social memory and social information – fundamental sources in the strategy of insurance of human security: theoretical and methodological aspects

Social memory is an important security requirement, which enables to establish and maintain the specific relationships, in which is realize the reproduction, circulation, communication and exchange of information for security. And within it, social information becomes a necessity for identification and evaluation of dysfunctions, vulnerabilities, risks, threats or attacks, which potentially receives social value and even being recognized as “information for security”.

Rezumat

Memoria socială reprezintă o condiție de securitate importantă, care permite stabilirea și menținerea unor relații specifice, în cadrul cărora se realizează reproducerea, circulația, comunicarea și schimbul de informații pentru securitate. Iar în cadrul acesteea, informația socială devine o necesitate pentru identificarea și evaluarea disfuncțiilor, vulnerabilităților, riscurilor,

amenințărilor, pericolelor sau agresiunilor, care potențial primește valoare socială și chiar fiind recunoscută ca „informații pentru securitate”.pacității gestionarilor mediului de securitate de a araomunicarea între ei într-un situațional.

Cercetarea teoretică asupra problemei securității umane este abordată cel mai adesea din perspective unilaterale, drept urmare, atât cercetătorii, cât și decidenții publici, se referă la aspecte disparate ale acesteia. Când se concep doctrine, politici și strategii de securitate, ele de regulă, se referă, la „securitatea națională” sau „securitatea internațională”, „securitatea globală”[4.p96-113], nu la securitatea umană, respectiv securitatea societală. Această abordare, dominată de premise ideologice, adesea ireconciliabile, împiedică identificarea soluțiilor favorabile satisfacerii necesităților de securitate ale oamenilor și comunităților sociale. În contextul în care, pe măsură ce globalizarea avansează și caracterul unitar al existenței sociale a oamenilor devine tot mai ușor de sesizat prin instrumentele oferite de domeniile socio-umane, în stare de securitate trebuie adusă existența socială, în ansamblul ei, și nu entitățile socio-politice care-și arogă statutul de „actori”[1, p.75-89] ai mediului de securitate.

Concluzia, desprinsă pînă aici, relevă că dezideratul promovării securității sociale, o securitate globală, poate fi atinsă numai cu ajutorul cercetării teoretice - care trebuie să producă explicația satisfăcătoare a existenței sociale, precum și a studiilor centrate pe această problematică - prin care, folosind explicația teoretică, să fie investigate sursele de profunzime ale proceselor sociale insecurizante și proiectate modalitățile de intervenție în existența socială care să întrețină organizările sociale în „stare de securitate”[2 p,115-131] .

Iar deoarece, orice stare de securitate este dependentă de resursele pe care le generează, le protejează și le apără, și care sunt definite drept rezerve, sau drept surse de mijloace susceptibile de a fi valorificate într-o împrejurare dată, ele trebuie să constituie atât materii prime, cât și produse finite, obținute în raport de spațiu și timp, de modalitățile de gestionare și de capacitatea organizațiilor cu funcții explicite de menținere a raportului necesitate-disponibilitate în valorificarea lor. Moment asigurat de capacitatea memoriei sociale în societate, prin rolul sau de a păstra, prelucra și transmite informația social importantă, necesară pentru existența și dezvoltarea societății. Acea informație socială acumulată pe parcursul dezvoltării social-istorice, stabilită în rezultatul activității practice și de cunoaștere, care reprezintă nu altceva decît acele resurse informaționale care, prin conținutul și modul de organizare și regăsire, prezintă utilitate și disponibilitate pentru folosirea lor de către factorul uman, în scopuri de cunoaștere, decizie sau acțiune. Iar prin aceasta se reprezintă, drept element definitoriu al conducerii și organizării oricărei activități de realizare a securității, al funcționării sistemelor de securitate, precum și al elaborării deciziei în materie de securitate.

Memoria socială, astfel, se incubează în planul problemelor importante de analiză, nu doar prin faptul, că aceasta nu mai reprezintă doar o problemă unidimensională, nici pentru faptul că reprezintă felul de a exista a oricărei societăți, și nici ca sistem pasiv de fixare a faptelor și evenimentelor, ci mai curînd drept condiție a existenței umane, și poate cea care ar putea da un răspun la întrebarea cum trebuie sa supraviețuiască omenirea. Căci prezentul și viitorul societății imanent rees din perspectivele existenței trecutului. De aceea o analiză corectă a trecutului reprezintă o problemă nu doar teoretică, ea este importantă și necesară și pentru rezolvarea problemelor de caracter practic, în planul translării pozitive a practicii sociale, pentru formarea corectă a viziunii asupra trecutului și pentru crearea unei cai de supraviețuire umană. Iar ca parte componentă și importantă a informatizării, memoria socială ar putea contribui la soluționarea problemei strategice a supraviețuirii și dezvoltării civilizației.

De unde și informația socială, devine drept una dintre marile fapte ale gîndirii începînd cu secolul al XX-lea, debutînd odată cu intensificarea descoperirilor științifice și ofensiva aplicării inovațiilor tehnice în sfera productivă. În acest context, informația socială a intrat masiv în limbajul unor științe (naturale, exacte, sociale), pentru ca apoi să se impună ca termen operațional de specialitate în limbajul tehnologic, cu accepțiuni diferite, în funcție de domeniul în care era utilizat. Pentru securitate, informația socială devine un „bun social” în condițiile în care, prin veridicitate, exactitate, necesitate, completitudine, oportunitate, actualitate,

obiectivitate etc., servește la apărarea, protejarea și promovarea valorilor, intereselor și necesităților de securitate[6, p.19-49].

Prin faptul că informația socială este omniprezentă în toate domeniile activității și acțiunii umane, deci, și în cea referitoare la securitatea umană, rezultă că orice demers prin care se urmărește menținerea stării de securitate nu este posibil fără informații pertinente, obiective, veridice și oportune, unde pe deoparte securitate este atât generatoare, cât și mare consumatoare de informație, iar pe de altă parte informația constituie, simultan, valoare, amenințare și element structural.

Deci, informația socială este vitală pentru identificarea în timp oportun a amenințărilor la adresa securității umane. Amenințarea îmbogățește fondul, forma și conținutul informației prin datele oferite despre factorii care o generează, despre tendințele sale de evoluție, la toate nivelurile mediului de securitate, iar raportul direct între informație și securitate, care se manifestă biunivoc, poate constitui amenințare la adresa securității umane, prin faptul că informația reprezintă fundamentul cunoașterii oricărui tip de amenințare la adresa uneia sau mai multor componente sau a întregului mediu de securitate, în unanimitatea sa. Unde vedem că, informația pentru securitatea umană are o valoare socială, întrucât este produsă din interese și necesități de securitate, acționează asupra organizațiilor cu funcții explicite și generează decizii de interes public, ceea ce face ca securitate să fie dependentă de cantitatea și calitatea informațiilor sociale disponibile.

Vedem că securitatea umană exprimă simbolic conexiunile organice dintre cunoașterea existenței sociale și acțiunea socială destinată gestionării protejării, apărării și promovării valorilor, intereselor și necesităților de securitate recunoscute și asumate. Astfel, memoria socială, prin posibilitatea sa de acces la informațiile sociale necesare identificării și evaluării disfuncțiilor, vulnerabilităților, riscurilor, amenințărilor, pericolelor sau agresiunilor potențiale, primește valoare socială, acestea fiind recunoscute ca „informații pentru securitate”[7, p.24-39]. Modalitățile de valorificare a acestora sunt consecințele capacității gestionarilor mediului de securitate, care asigură comunicarea între aceștia într-un context situațional.

Prin informație socială, comunicarea în mediul de securitate este înglobată într-un spațiu simbolic care-i permite să circule în cadrul unei relații/legături specializate între oameni și organizații/instituții cu competențe bine definite; modalitățile specializate de transmitere a informațiilor care simbolizează condiția de securitate, care permite stabilirea și menținerea unor relații specifice, în cadrul cărora se realizează producerea, circulația, comunicarea și schimbul de informații pentru securitate. Iar prin procesul de transmitere a informației sub forma de mesaj printr-un canal unui receptor de informație, comunicarea, și ca element esențial al memoriei sociale, contribuie la procesarea, gestionarea, menținerea și conservarea a informațiilor, și se evidențiază, totodată, drept o utilitate și necesitate socială cu fundament strategic pentru securitatea umană.

Prin urmare, prin comunicare, informația socială ce se pastrează în memoria socială, se elaborază acele strategii de securitate investigate și identificate, în primul rând ca reacție la disfuncțiile și vulnerabilitățile mediului social, cu impact asupra existenței sociale, acestea fiind exprimate prin insuficiența resurselor și dependența accentuată a umanității, de unele resurse vitale greu accesibile, generat de nivelul ridicat al stării de insecuritate umană. Iar datorită memoriei sociale se construiesc acele strategii de securitate, realizate pe suportul diagnozei strategice, prognozei strategice și planificării strategice, prin care se conferă strategiilor capacitatea de a comensura, pe fond, situația de fapt prin posibilitatea de protejare, apărare sau promovare a securității umane. Iar informația socială, aici, primește o importanță strategică pentru evoluția sistemului social, deoarece condiționează decisiv ritmul proceselor sociale, în toată complexitatea lor, constituind premisa producției informaționale și sursa raționalității decizionale.

Vedem că capacitatea de procesare a informațiilor este definitorie într-un mediu de securitate, atât pentru cunoașterea disfuncțiilor, cât și pentru investigarea riscurilor și vulnerabilităților acestora, unde acțiunile strategice se întemeiază pe capacitatea de a procesa

performant informațiile utile fundamentării deciziei strategice, amplificând în același timp capacitățile și posibilitățile de anticipare și prevenire a diferitelor tipuri de agresiuni.

Astfel putem argumenta, că o strategie de securitate, în cadrul problematicilor noastre se patronează, de regulă, pe un precedent, întrucât fiecare context situațional este unic și nu dispune de o unitate de măsură stabilă, condiționat fiind de procesele sociale, care nu sunt stabile și care produc stări de dezechilibru. De aceea nevoia de procesare a informațiilor în scopul fundamentării acțiunilor strategice obligă fiecare latură socio-culturală să-și construiască așa-numitele „mijloace de procesare a informațiilor” [5, p.56-98], acestea constituind investigarea științifică a elementelor gestionate, acționând în fapt ca structuri informative, cu scop de obținere și transmitere a informațiilor cu relevanță pentru securitatea umană, tuturor sferelor științifice.

Deci, informațiile necesare pentru elaborările oportune a deciziei strategice, precum și acțiunile strategice eficiente, constituie suportul viabilității oricărei strategii de securitate, iar rolul primordial în aceste procese îi revine memoriei sociale care prin conținutul valoric, contribuie la elaborarea acestor strategii de securitate, care constrâng suprașterea decizională să asigure coordonarea procesării informațiilor pentru securitatea umană.

Astfel, conchidem, că capacitatea de procesare a informațiilor necesare deciziilor strategice, oferă posibilitatea de a înțelege valențele „securității colective”, în raport de așa-numita „apărare colectivă” - generată și susținută de capacitatea de procesare performantă a informațiilor sociale necesare deciziilor strategice. Cunoașterea acestora, oferă reperele necesare protejării explicite a capacității de reproducere a unei decizii strategice, în sensul, că strategia de securitate umană impune, cu necesitate, scientizarea deciziilor sociale. Iar prin astfel de decizii, umanitatea devine mai puțin vulnerabilă și este capabilă să evite situațiile conjuncturale sau situațiile interne critice, întrucât își construiește capacități de abordare globală a propriei situații.

Așadar, informația socială pentru securitate, ca resursă a capacității umanității de a se menține în „stare de securitate”, devine primordială în decelarea rețelelor explicative, ea reprezintă sursa de cea mai înaltă calitate pentru societate și în general, cel mai important izvor al bogăției umanității. Aceasta deoarece, procesarea socială a informațiilor oferă repere viabile pentru cunoașterea metodologiei prin care putem vedea că, deținerea și utilizarea informațiilor necesare deciziilor strategice sunt instrumente utile, iar capacitatea performantă de procesare socială a informațiilor conferă posibilitatea cunoașterii oportunităților și provocărilor „ordinii internațional” construită prin raporturi strategice, care obligă umanitatea să facă un reapel la memoria socială, pentru a da valoare acelor informații sociale, care pot fi utilizate în acțiuni strategice, și care pot să asigure securitatea umană [3, p.65-89].

Informația socială aici, nu se atribuie securității computaționale după cum am văzut, de altfel, nici noțiunea de informatizare, nu o atribuim noțiunii de computerizare. Căci securitatea computațională se referă doar la ocrotirea utilajului și informației în MEC de sabotaj, încălcarea regulilor exploatarea tehnice, însușirea averii, calamitățile naturii, cauzarea pierderilor în mod premeditat sau întâmplător etc, iar securitatea informației sociale, care include în sine securitatea computațională în rol de componenta necesară, se răsfrânge asupra tuturor proceselor sociale, în care funcționează informația și se utilizează informatica. Această însuși-re a sistemului social asigură dezvoltarea proceselor informaționale și de informatizare a societății, care asigură condiții informaționale de supraviețuire și progres continuu. Cu alte cuvinte, securitatea informației sociale se răsfrânge asupra tuturor fenomenelor sferei informaționale a sociumului, care în mod direct sau intermediar afectează dezvoltarea optimă a sistemului social, asigurându-i acestuia condiții pentru supraviețuire [6, p.120-137].

Deci, ținând cont de importanța situsului și al rolului informației sociale în procesul de dezvoltare a societății la nivel informațional, cu scopul intensificării progresului social în accelerarea dezvoltării durabile, conținutul memoriei sociale se cere a fi solicitat, aici, nu ca fenomen aparte a existenței umane, sau ca obiect al reflecție filozofice, ci mai curând drept obiectiv principal - al cărui scop ar fi asigurarea securității lumii sociale fluctuante în care trăim, printr-o interconexiune dialectică cu informatica socială.

Bibliografie

1. Buzan B. *Poporul, statele și teama - o agendă pentru studii de securitate internațională în epoca de după războiul rece.*- Chișinău: Editura „Cartier”, 2000. - 256 p.
2. Claval P. *Geopolitică și geostrategie. Gândirea politică, spațiul și teritoriul în secolul al XX-lea, traducere Popescu M.*- București: „Editura “Corint””, 2001. - 328 p.
3. Cooper R. *Destrămarea națiunilor. Ordine și haos în secolul XXI.* Traducere Huluban S.- București: Editura “Univers Enciclopedic”, 2006. -139p.
4. Kaldor M. *Războaie noi și vechi. Violența organizată în epoca globală.* Traducere de Columbeanu Mihnea. – București: Editura “Antet”, 1999. - 265 p.
5. Soros G. *Criza capitalismului global. Societatea deschisă în primejdie.* Traducere de Georgeta Nedelciu, Mircea Nedelciu și Oana Câmpean. - Iași: „Polirom”, 1999. - 230p.
6. Țirdea T.N. *Elemente de informatică socială, sociocognitologie și noosferologie.* - Chișinău: UASM, 2001. - 272 p
7. Цырдя Ф.Н. *Социальная информация.* Философские очерки. – Кишинев: “Штиинца”, 1978. - 114 с.

CONCEPȚIA INVAIRONMENTALĂ ÎN SPAȚIUL SĂNĂTĂȚII PUBLICE: CONFIGURAȚII TEORETICO-METODOLOGICE

Diana Cobzac

Catedra Filosofie și Bioetică, USMF „Nicolae Testemițanu”

Summary

Environmental conception in the area of public health: theoretical and methodological configurations

The present civilization requires the need of a new configuration of the knowledge domain, where the branches of the future of science put in realization the sustainable way of human life by analysis of environmental conception, of innovation of ecological culture and of integration which is subject to technical control on the area of public health. The article examines the human intervention on nature to a high responsibility of humanity to contribute to creation of the conditions for a sustainable development and an adequate security of antroponoospheric society.

Rezumat

Civilizația prezentă solicită necesitatea unei noi configurații a domeniului cunoașterii, în care ramurile de viitor ale științei să pună în funcțiune modul durabil al vieții umane prin intermediul analizei concepției invaironmentale, a inovației culturii ecologice și a integrării supuse controlului tehnicii asupra spațiului sănătății publice. În articol se examinează intervenția umană asupra naturii în vederea unei înalte responsabilități a umanității de a contribui la crearea condițiilor pentru o dezvoltare durabilă și o securizare adecvată a societății antroponoosferice.

Etica invaironmentală apare și se dezvoltă ca disciplină academică în rezultatul transformării domeniului de aplicare a impactului uman asupra mediului natural și social. Actualmente în sistemul de optimizare a relațiilor socio-naturale sunt utilizate intens tehnologiile avansate, printre care o semnificație aparte i se atestă biotehnologiei. Manipularea viului în beneficiul societății presupune stimularea cooperării tehnice și științifice internaționale în domeniul conservării și utilizării durabile a diversității biologice. Obiectivele esențiale ale dezvoltării referitor la problema securității alimentare, reciclarea deșeurilor și a substanțelor chimice periculoase, sporirea duratei speranței de viață, prezentarea unor tratamente efective pentru ființele umane și pentru atmosferă sunt necesare pentru definirea domeniului recent apărut pe scena de impact asupra cadrului ambiental. Nici o tehnologie nu poate să fie absolut sigură, întrucât fiecare deține propriul set de riscuri și beneficii. Cercetătorul din Minsk, N. A.